

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมุ่งสร้างคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ในวิถีทางที่ถูกต้อง จะเป็นบทบาทอันสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะการพัฒนากำลังคนของประเทศก่อให้เกิด ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสาขาต่าง ๆ การประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์ การนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ล้วนแต่เป็นคุณประโยชน์ ต่อมวลมนุษยชาติทั้งสิ้น เป็นการช่วยแก้ปัญหาสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และยัง ช่วยให้การกลมกลืนกันทุกวันนี้มีแต่ความสะดวกสบายกว่าที่เคยเป็นอยู่ในอดีตเป็นอย่างมาก สิ่ง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลผลิตที่เกิดมาจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษยชาติทั้งสิ้น (สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ, 2531) เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความคิดเพื่อการสร้าง หรือผลของพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วมักได้รับความนิยมนิยม หรือประสบความสำเร็จจนเป็นที่ ยอมรับของสังคม และเป็นความคิดที่จรรโลงหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคม (บุญรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์, 2533) เพราะฉะนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นความต้องการสูงสุด และเป็น สิ่งที่มีคุณค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิเคราะห์ทางการศึกษาได้มีข้อสรุปไว้ว่า การ เรียนการสอนแบบคิดสร้างสรรค์จะเป็นรากฐานของกระบวนการศึกษาทั้งหมด (อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์, 2526)

การสอนศิลปะจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการให้ผู้เรียนได้นำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ ในการเรียน การทำงาน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะการเป็นผู้ที่มี

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นการแสดงถึงความเจริญแห่งตน และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากการทำงานศิลปะนั้นเกิดจากการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางกายของผู้เรียน ประกอบกับพัฒนาการทางการเรียนรู้ทางศิลปะ พัฒนาของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนสภาพทางอารมณ์และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร, 2525) ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนจึงอาจแตกต่างกันในระดับของความมากน้อย (อารี รังสินันท์, 2532)

ดิวอี้ (Dewey, 1956) ได้กล่าวถึงประสบการณ์จากการปฏิบัติงานศิลปะจะมีคุณค่าทางสุนทรียภาพและการใช้สอยนั้น เด็กจะต้องแก้ปัญหาและใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างฉลาด นอกจากนี้ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) นักวิชาการทางศิลปศึกษาชาวอเมริกัน ได้กล่าวเสริมว่า กิจกรรมทางศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านสุนทรียภาพ การรับรู้ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสร้างสรรค์ และความรู้สึกเชื่อมั่นในการแสดงออก และเล่นเชิง (Lansing, 1976) นักการศึกษา ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า กระบวนการสร้างศิลปะจะส่งเสริมความเจริญด้านสติปัญญา เนื่องจากการทำงานศิลปะจำเป็นต้องใช้ความรู้หลายด้านในการแก้ปัญหา เช่น ความรู้ในหลักการออกแบบ หลักการทางสุนทรียภาพ คุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ วิธีการใช้เครื่องมือ ตลอดจนหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง รีด (Reed) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมบ่มนิสัยทางศิลปะ เป็นการขัดเกลาความรู้สึกนึกคิด ผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมจะไร้สมรรถภาพทางการรับรู้และไม่มีความคิดสร้างสรรค์ (อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ศิลปะเป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา โดย
มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สติปัญญา ความเชื่อมั่นในการแสดงออก และการ
ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้อารมณ์ จิตใจ ความรู้สึกในด้านสุนทรียภาพ ความคิดสร้างสรรค์
สติปัญญา ความเชื่อมั่นในการแสดงออก และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคมอย่างมีความสุข และจากความสำคัญของการศึกษาศิลปะดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการ
จึงบรรจุวิชาศิลปศึกษาไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มวิชาสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521) และในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521) สำหรับในหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนปลาย จัดอยู่ในกลุ่มวิชาศิลปกรรม และเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพ (กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2524) ในระดับอุดมศึกษาศาสนาบันการศึกษาหลายแห่ง ได้กำหนดหลักสูตรการ
ศึกษาทางด้านศิลปะ โดยจัดเป็นแขนงหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เช่น คณะ
วิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและ
ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิชาศิลปะ เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนา
การด้านต่าง ๆ เป็นการแสดงออกเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี อันส่งผลต่อความเจริญ
ก้าวหน้าและการพัฒนาประเทศ และโดยเฉพาะการศึกษาศิลปะในระดับอุดมศึกษาย่อมเป็น
สิ่งจำเป็น เพราะโดยพื้นฐานของวัฒนธรรมและความเจริญของสังคมมนุษย์ หากขาดศิลปะ
สักอย่างหนึ่งก็ย่อมไม่ครบองค์แห่งความเจริญเติบโตในสังคมมนุษย์ที่เรียกว่า "อารยธรรม"
(น. ณ ปากน้ำ, 2528) ซึ่งการเรียนการสอนวิชาศิลปะจะประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทั้งใน
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นวิชาที่เน้นเรื่องของทักษะ ความสามารถพื้นฐาน ความถนัด
หรือพื้นฐานที่ติดมากับตัว เรียกว่า "พรสวรรค์" วิชาศิลปะจึงเปรียบเสมือนวิชาที่ต้องอาศัย

ความถนัด ความสามารถที่มีอยู่ในตัว (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2530) ดังนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีความถนัด (Aptitude) ในการเรียนศิลปะ ดังที่ อนาสตาซี (Anastasi, 1976) ผู้เชี่ยวชาญด้านแบบทดสอบทางจิตวิทยา กล่าวว่า การศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ได้เกี่ยวข้องกับความถนัดทางการเรียนของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งความถนัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จหรือไม่ จากการที่เราได้ทราบความถนัดทางการเรียนของผู้ใดก็สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ในวิชานั้นได้

2. ความถนัดพิเศษ (Special Aptitude) หมายถึง ความถนัดเฉพาะแต่ละด้าน เช่น ความถนัดทางด้านดนตรี ความถนัดทางศิลปะ

จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางสติปัญญาของ เซอร์สตัน (Thurstone, 1947) พบว่า ความถนัดหรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า ความสามารถทางสมองเบื้องต้น (Primary Mental Ability) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบทางการศึกษา ประกอบด้วยความสามารถพื้นฐานทางสมอง 7 ด้าน คือ ด้านจำนวนตัวเลข ด้านความเข้าใจทางภาษา ด้านเหตุผล ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านความจำ ด้านการรับรู้ และด้านความคล่องแคล่วในการใช้คำ

โดย เบนเนทท์, ซีชอร์ และเวสแมน (Bennett, Seashore and Wesmen, 1966) ได้กล่าวว่า ความถนัดทางการเรียนที่พบว่าเกี่ยวข้องกับการเรียนศิลปะ ได้แก่ ความถนัดด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรม เนื่องจากความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จะส่งผลให้มนุษย์เข้าใจถึงมิติ อันได้แก่ รูปร่าง ขนาด ความสูง-ต่ำ กว้าง-ไกล พื้นที่ ปริมาตร เป็นต้น เป็นความสามารถทางสมองที่จะช่วยให้มนุษย์เกิดจินตนาการ

(Imagination) และนึกเห็นภาพส่วนประกอบต่าง ๆ เมื่อแยกออกจากกัน สามารถมองเห็นเค้าโครงหรือโครงสร้างเมื่อนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบกัน และยังเกี่ยวข้องกับทิศทางของวัตถุหรือสิ่งของที่เปลี่ยนไปด้วย ความสามารถด้านนี้มีคุณค่ามากในวิชาวาดเขียน และการฝีมือต่าง ๆ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้เหมาะที่จะเป็นนักออกแบบ เขียนแบบ นักวาดเขียน สถาปนิก และงานตกแต่งต่าง ๆ ส่วนความสามารถด้านเหตุผลเป็นความสามารถที่บุคคลทุกอาชีพจะต้องมีอยู่ในตนเอง ซึ่งความสามารถด้านเหตุผลจะช่วยให้บุคคลนั้นมีการตัดสินใจที่ดี เมื่อมีการเปรียบเทียบ ความสามารถด้านเหตุผลนี้ สามารถแบ่งออกได้หลายด้านตามแต่ความเหมาะสมของบุคคล และความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการเรียนศิลปะ ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผลเชิงนามธรรม อันเป็นความสามารถในการคิดหาเหตุผลในสิ่งที่ไม่ใช่ภาษา (Non-Verbal) แต่เป็นภาพที่ไร้ความหมายและมีหลักเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2531) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองเบื้องต้นด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรมกับความถนัดทางศิลปะของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 3 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 55 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถทางสมองเบื้องต้นด้านมิติสัมพันธ์และด้านเหตุผลเชิงนามธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับต่ำกับความถนัดทางศิลปะ

อริยา บานหงษา (2533) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถด้านความถนัดทางศิลปะมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความสนใจในวิชาชีพ ระหว่างนักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่เรียนกลุ่มวิชาต่างกันในวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาศิลปหัตถกรรมที่กลุ่มวิชาต่างกันมีความสามารถด้านความถนัดทางศิลปะ ด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรมแตกต่างกัน

งานวิจัยของ ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ และอริยา บานหงษา ซึ่งได้วิจัยศึกษา เรื่อง ความถนัดทางศิลปะ มิติสัมพันธ์ และเหตุผลเชิงนามธรรม ของกลุ่มประชากรที่เป็น นักศึกษาทางด้านศิลปะในวิทยาลัยครูและวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้พิจารณาเลือกใช้เครื่องมือ วัดความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรม จากแบบทดสอบ ดี เอ ที : แบบทดสอบความถนัด (DAT : Differential Aptitude Tests) ของเบนเนทท์, ซีชอร์ และเวสแมน (Bennett, Seashore and Wesman, 1966) เนื่องจากเครื่องมือ ดังกล่าวเป็นแบบทดสอบเชิงภาพที่มีความสัมพันธ์กับความถนัดทางศิลปะ ซึ่งเหมาะสมที่จะ ใช้กับนักศึกษาศิลปะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกใช้แบบทดสอบวัดความถนัดทางด้าน มิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรมดังกล่าวในการศึกษาวิจัย

รัสตอม (Rustom, 1987) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิด สร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาจิตรกรรมกับนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบกราฟิกระหว่างกลุ่ม ที่เรียนในชั้นต้น (ปี 1) กับกลุ่มที่เรียนในชั้นสูง (ปี 4) ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาคณะ ศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรัฐอิลลินอยส์ (Illinois State University) และนักศึกษา สถาบันศิลปะแห่งชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ปีการศึกษา 1986 จำนวน 160 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนในชั้นสูงของสาขาวิชาจิตรกรรมและสาขาวิชาออกแบบ กราฟิกมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักศึกษาที่เรียนในชั้นต้น และนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบ กราฟิกที่เรียนในชั้นต้นและชั้นสูงมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักศึกษาสาขาวิชาจิตรกรรม และพบว่านักศึกษาที่เรียนในชั้นสูงของสาขาวิชาจิตรกรรมและสาขาวิชาการออกแบบกราฟิก มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นต้น

เกษร ธิตะจारी (Keasorn Thitacharee, 1989) ได้ค้นคว้าวิจัยข้าม วัฒนธรรมเรื่อง การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์กับรูปแบบของการรับรู้ทางการ

มองระหว่างศึกษาไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วย นิสิตและนักศึกษาทางด้านศิลปะ จากคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศิลปกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขต เพาะช่าง จากประเทศไทย จำนวน 120 คน และนักศึกษาศิลปกรรมจากมหาวิทยาลัย ซานกามอน (Sangamon State University) มหาวิทยาลัยเบรดเลย์ (Bradley University) และมหาวิทยาลัยรัฐอิลลินอยส์ (Illinois State University) จาก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 94 คน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ทางการมองกับความคิด สร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์กัน และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักศึกษาไทยกับนักศึกษา สหรัฐอเมริกาก็ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ทองเจือ เขียดทอง (2535) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ กับการตัดสินใจในการออกแบบ ของนักศึกษารัปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู จำนวน 72 คน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจในการออกแบบของ นักศึกษารัปรแกรมศิลปกรรมในวิทยาลัยครูไม่มีความสัมพันธ์กัน

เสาวนิตย์ กาญจนรัตน์ (2536) ได้เปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ของนักศึกษาวิทยาลัยครูปรแกรมศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน ซึ่ง ประชากร ได้แก่ นักศึกษารัปรแกรมศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ จำนวน 56 คน ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างของความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ระหว่างนักศึกษารัปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

จากงานวิจัยของ รัสตอม (Rustom), เกษร ชิตะจारी, ทองเจือ เขียดทอง และเสาวนิตย์ กาญจนรัตน์ ซึ่งได้ทำการวิจัยศึกษาความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มประชากร

ต่าง ๆ ที่ศึกษาทางด้านศิลปะ อดิได้พิจารณาเลือกใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ทอร์แรนซ์ (The Torrance Test of Creative Thinking) เป็นเครื่องมือในการ วัดความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาศิลปะ เนื่องจากแบบทดสอบดังกล่าว เป็นแบบทดสอบ เชิงภาพที่มีความสัมพันธ์กับความถนัดทางศิลปะ จึงเหมาะสมที่จะใช้กับนักศึกษาทางศิลปะ ผู้วิจัยจึงได้นำ เครื่องมือดังกล่าว มาใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ และนิสิตสาขาวิชาดนตรีศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นนิสิตที่ศึกษาทางด้านศิลปะและมีความถนัดทางด้านศิลปะ

ดังนั้น เครื่องมือวัดความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรม และ เครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ต่าง เหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถของผู้ที่มีความถนัดทาง ศิลปะ ผู้วิจัยจึงได้นำ เครื่องมือดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

อนึ่งเห็นได้ว่า ความถนัดพิเศษจะมีอยู่เฉพาะบุคคลเท่านั้น คือ บุคคลที่มีความ ถนัดทางศิลปะจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงในการสร้างงานทางศิลปะ และมีความสัมพันธ์กับ ความสามารถทางสมองเบื้องต้นด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรม อันเป็นความ สามารถทางสมองตามทฤษฎีการวิเคราะห์ความสามารถพื้นฐานทางสมองของ เฮอร์สตัน (Thurstone, 1947) ซึ่งพบว่า ความสามารถทางสมองเบื้องต้น (Primary Mental Ability) ด้านมิติสัมพันธ์เป็นความสามารถในการมองเห็น หรือมีมโนภาพในการหมุนของ รูปทรงเรขาคณิตในมิติต่าง ๆ และมีมโนภาพในการเห็นรูปทรงเมื่อเปลี่ยนตำแหน่ง หรือ แปรสภาพไป และด้านเหตุผลเชิงนามธรรม เป็นความสามารถในการมองเห็นหรือมี มโนภาพในการคิดหาเหตุผลของภาพที่ไม่มีความหมาย อดิมีเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงภาพ อย่างมีเหตุผล ซึ่งการใช้ความสามารถในการมองเห็นภาพหรือเป็นมโนภาพนั้นเป็นกระบวนการ ความสามารถทางสมอง อันมีลักษณะคล้ายคลึงกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับทาง

สมองของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้พบว่า พฤติกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ต่อวิชาศิลปะมาแต่ดั้งเดิม เป็นพื้นฐานทางการเรียนรู้และการสร้างผลงาน พฤติกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์นี้จัดเป็นมิติหนึ่งของโครงสร้างทางเชาวน์ปัญญา (The Structure of Intellect Model) อันเป็นความสามารถทางสมอง ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ (Three Dimensional) คือ มิติด้านเนื้อหา (Contents) มิติด้านวิธีการคิด (Operations) และมิติด้านผล (Products)

ตั้งที่ วอลลาซ และโคแกน (Wallach and Kogan, 1965) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่สามารถโยงสัมพันธ์ได้ (Association) คือ เมื่อระลึกถึงสิ่งใดก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อกันสัมพันธ์ เป็นลูกโซ่ สิ่งที่ระลึกออกมาได้เป็นมรณาพที่เก็บสะสมไว้ในสมองของมนุษย์ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงจะตอบสนองออกมา ซึ่งสอดคล้องกับ อาร์ รังสินธ์ (2532) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของสมองซึ่งจัดอยู่ในด้านวิธีการคิด มีการตอบสนองได้หลาย ๆ วิธี จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ โดยไม่จำกัดจำนวนคำตอบ อันจะนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง บรูจแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันทำให้เกิดสิ่งใหม่ uly ต้องอาศัยกระบวนการคิดและสร้างมรณาพ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีและหลักการความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นอาจไม่ใช่การคิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่ เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียว หากแต่ความคิดจินตนาการก็สามารถก่อให้เกิดความแปลกใหม่ได้ uly ควบคู่ไปกับการพยายามสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้เป็นจริง จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ สมรรถภาพพื้นฐานทางสมองจะมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน อาจจะมีมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แม้แต่ในบุคคลเดียวกันก็มีสมรรถภาพแต่ละด้านไม่เท่ากัน ซึ่ง

สมรรถภาพทางสมองนี้ ได้แบ่งการรับรู้ทางสมองออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ (Gary Steniley, 1983)

- สมองซีกซ้าย (Left hemisphere) มีกลไกในด้านการคิดคำนวณ ด้านภาษา ด้านการวิเคราะห์เหตุผล ความจำ การพูด การคิดอย่างมีเหตุผล สมองซีกซ้ายนี้มีความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์และการวิจัย ฯลฯ
- สมองซีกขวา (Right hemisphere) มีกลไกในด้านอุปมา อุปมัย ความรู้เกี่ยวกับมิติ (มิติสัมพันธ์) ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การสังเคราะห์ สมองซีกขวานี้มีความสามารถด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และกีฬา

จากเหตุผลดังกล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีการวิเคราะห์ความสามารถพื้นฐานทางสมองของเทอร์สตัน (Thurstone) ในด้านมิติสัมพันธ์ และด้านเหตุผลเชิงนามธรรม กับทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) ในด้านความคิดสร้างสรรค์ มีกระบวนการมองเป็นมโนภาพ จัดเป็นกระบวนการทางสมองและมีความสัมพันธ์กับความถนัดทางศิลปะเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาทางด้านศิลปะเป็นอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาทางด้านศิลปะ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสร้างมโนภาพ มีการคิดหาเหตุผลอย่างมีระบบและมีความคิดแปลกใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงาน ต้องเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นและมีจิตใจที่ฝึกฝนการสร้างสรรค์ โดยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ จัดเป็นความสามารถเฉพาะตัว และจะมีความแตกต่างกันในระดับของความสามารถ ดังที่ บุญส่ง นิลแก้ว (2519) ได้กล่าวถึงความถนัดว่าเป็นสมรรถภาพหรือศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคล อันจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำกิจกรรมใด ๆ และ ทองหล่อ วิภาวิน

(2523) ได้กล่าวเสริมว่า ความถนัดเป็นสมรรถภาพทางสมองที่ประกอบด้วยความสามารถเฉพาะหลายด้าน ซึ่งความสามารถแต่ละด้านจะมีคุณภาพแตกต่างกันไป และแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาและประสบการณ์ ซึ่งความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สัมพันธ์กับความถนัดทางศิลปะ ตามที่เบนเนทท์, ซีชอร์ และเวสแมน (Bennett, Seashore and Wesman) ได้กล่าวไว้ และเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาด้านศิลปะที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจ อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาหาความแตกต่างของระดับความสามารถเบื้องต้นทางด้านมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ที่ศึกษาด้านศิลปะในสาขาวิชาที่ต่างกัน และมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ซึ่งได้ศึกษาระหว่างสาขาวิชาทัศนศิลป์กับสาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ทำให้การศึกษาด้านศิลปะ ครอบคลุมทั้งด้านความถนัดทางศิลปะ เช่นเดียวกัน และมีลักษณะของสาขาวิชาที่ค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งศึกษาจากนิสิตในระดับชั้นปีที่ 4 ที่ได้ผ่านการเรียนในหมวดวิชาบังคับเฉพาะสาขาวิชามาแล้วไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต อันเป็นจำนวนหน่วยกิตรวมในรายวิชาต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และทักษะอย่างเพียงพอทางด้านความสามารถทางศิลปะของนิสิตแต่ละสาขาวิชา ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะอำนวยการแนะนำในการนำไปใช้แนะแนวสำหรับผู้ที่มีความต้องการจะศึกษาด้านศิลปะ ให้สามารถเลือกเรียนในสาขาวิชาได้อย่างเหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเอง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียน การสอน การวัดประเมินผลการเรียน และการจัดแนวการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะของสาขาวิชายิ่งขึ้น ดังที่ ไพฑูรย์ สินเลารัตน์ (2522) นักการศึกษา ที่กล่าวว่า งานหลักที่เป็นหัวใจของสถาบันอุดมศึกษา คือ การสอนหรือผลิตบัณฑิต ซึ่งหมายถึง การถ่ายทอดความรู้ อันเป็นภาระหน้าที่อันถูกต้องชอบธรรมอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย องค์ประกอบสำคัญของ

กระบวนการเรียนการสอน คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอนจะดำเนินการสอนได้ดีมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อได้รู้และเข้าใจลักษณะของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ และนิสิตสาขาวิชา
นฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางด้านมิติสัมพันธ์
เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ และนิสิตสาขา
วิชานฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางด้านมิติสัมพันธ์
เหตุผลเชิงนามธรรมและความคิดสร้างสรรค์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขา
วิชานฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถทางด้านเหตุผลเชิงนามธรรมของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และ
นิสิตสาขาวิชานฤมิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดแคล่วคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิด
ริเริ่ม และความคิดละเอียดลออของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชานฤมิตรศิลป์ คณะ

ศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคเรียนปกติ ในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2535
2. ประชากรที่เข้าในการวิจัยคือ นิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 17 คน และนิสิตสาขาวิชานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 18 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 35 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรสาขาวิชา
 - 3.1.1 ทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
 - 3.1.2 นฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ คะแนนความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของ
 - 3.2.1 นิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
 - 3.2.2 นิสิตสาขาวิชานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1. หลักสูตรสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาานฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเตรียมความพร้อมพื้นฐานแก่ผู้เรียนที่คล้ายคลึงกัน และ เน้นการศึกษาเฉพาะด้านตามแต่ละสาขาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สภาพแวดล้อมในการทดสอบ ซึ่งได้แก่ วัน เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการทดสอบไม่มีอิทธิพลต่อคำตอบของผู้รับการทดสอบ
3. การวิจัยนี้ต้องการศึกษาและ เปรียบเทียบความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์และนิสิตสาขาวิชาฤมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลและวิธีการวิจัยนี้อาจไม่สามารถนำไปใช้กับประชากรกลุ่มอื่นได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการสร้างมโนภาพเกี่ยวกับส่วนประกอบต่าง ๆ เมื่อแยกออกจากกัน และมองเห็นเค้าโครงสร้างเมื่อนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบกัน รวมทั้งทิศทางของวัตถุที่เปลี่ยนไป

ความสามารถด้านเหตุผลเชิงนามธรรม หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และสร้างมโนภาพจากการเปรียบเทียบของหลายสิ่งในลักษณะนามธรรม หรือสัญลักษณ์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดแบบอเนกนัยหรือความคิดกระจาย ประกอบด้วยลักษณะความคิดแคล่วคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะเป็นผู้ที่สามารถคิดได้หลายคำตอบและคิดได้ไม่ซ้ำกับผู้อื่น

นิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ในหลักสูตร สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2535

นิสิตสาขาวิชาดนตรีศิลป์ หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ในหลักสูตร สาขาวิชาดนตรีศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2535

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับความสามารถของนิสิตสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาดนตรีศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้าน มิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความสามารถเหล่านี้เป็น องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษานในสาขาศิลปะ
2. ข้อความรู้จากงานวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ตลอดจนแนวการสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อทางด้าน ศิลปะ ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาดนตรีศิลป์
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยต่อเนื่องทางด้านความสามารถ ด้าน มิติสัมพันธ์ เหตุผลเชิงนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์

